

הערות והארות במס' ע"ז - תוכנית מתמידים תשרי תש"פ - דף ז

מ. זילברמן

מקע"ן אף דהוי בישול עכו"ם ואמר שמלך אגליה אוכל סרדינס לארוחת בקר. [כשהגרצ"ש מזכיר את זה הוא אומר בסגנון לשונו מלכת אנגליה ולא מלך אנגליה, אבל מסתמא מה שהביא הרב גנק יותר נכון שהרי המלכה עליזאבעט התחילה למלוך ב1952 והחזו"א נפטר ב1953 למנינם]. הרי לדבריו שלחן מלכים תלוי על מה שמלכים אוכלים אפי' בחדרי חדרים.

אמנם רוב הפוסקים מניחים דעולה על שלחן מלכים תלוי על מה מגישים בסעודה חשובה (כגון יתונה). שמעתי מהרב משה היינימאן מבאלטימאר דתלוי על מה שמגישים בסטי"ט דינע"ר בבית הלבן ושהוא לפעמים שואל לראש המטבח בבית הלבן מה הם מגישים לסעודה חשובה. הרב גנק מוסיף במאמרו שם ששמע מהגרי"ד דמה שאוכלים אוכל מקענ"ס בלי לחשוש לבישול עכו"ם הוא משום שאינו עולה על שלחן מלכים. אך לא שמע בפירוש כוונתו באמרו זה. רב היינימאן אמר שבבית הלבן אומרים שמעולם אין מגישים אוכל מקענ"ס.

הרב מרדכי וויליג הזכיר שרב פסח אליהט פאלק כתב במאמר שאינו תלוי אפי' על חתונה אלא סעודה שמזמין חברים כמו סעודת שבת ובכך תירס עולה על שלחן מלכים. והעיר על זה דאף שלשון הרמב"ם (פי"ז הט"ז) הוא "ודבר שאינו עולה על שלחן מלכים לאכול בו את הפת אין אדם מזמן את חבירו עליו" ולשון האו"ה (סי' מג אות ב') הוא "ראוי ליתן לפני אורחים נכבדים", זה לא הובא להלכה בשו"ע וברמ"א.

ודיון דומה העלו הפוסקים לענין אם אזלינן בתר המין או בתר המאכל כגון לענין טשיפס מתפו"א דתמו"א בעצם עולים על שלחן מלכים אבל טשיפס אינם עולים על שלחן מלכים. מביאים בשם הגריש"א

(לז:-לח.) בישול עכו"ם. תנן (לה:): דשלקות של עכו"ם אסורין באכילה ומותרין בהנאה. ואיתא בגמ' מנהני מילי א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אמר קרא דאוכל בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי כמים מה מים שלא נשתנו אף אוכל שלא נשתנה וכו', ע"כ.

ופירש"י (ד"ה מדרבנן) דהטעם שאסרו בישול עכו"ם מדרבנן היינו "שלא יהא ישראל רגיל אצלו במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא". ועי' בתוס' שם (ד"ה איכא בינייהו) דכתבו שהטעם משום חתונות. וכן כתב רש"י בעצמו על המשנה (לה: ד"ה והשלקות).

ובעה"ש (סי' קיג ס"ב) הסביר, "ואפשר שטעמו הוא למה הקילו בפת ולא בשלקות משום דבשלקות יש שני טעמים ובפת לא שייך החשש השני מאכילת דבר איסור דבפת נראה להדיא מה שיש בו ולא כן בשלקות ולכן החמירו בשלקות ולא בפת". ובפ"ת (סק"א) הביא דנ"מ בין הטעמים היינו ישראל מומר, דעדיין יש מקום לחשש שמא יאכילנו דבר טמא אבל משום חתונות ליתא.

ובהמשך הגמ' (לח.) מצינו ב' קולות באמוראים דדבר הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים וכל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים. ולרוב הראשונים ולהלכה נקטינן כב' הקולות, כלומר דבכדי להאסר צריך להיות שעולה על שלחן מלכים ושנאכל כמות שהוא חי (תוס' ד"ה איכא בינייהו ושו"ע סי' קיג ס"א).

בענין עולה על שלחן מלכים הרב מנחם גנק (מסורה חוברת א') הביא שהגר"ש שוואב שאל את החזו"א על מה שראה גדולים מקילים לאכול סרדינס

קטנות כמו סקרענטאן. אך נראה שעכשיו אפילו
בסקרענטאן אוכלים סושי.

(נדמה לי שכך נדפס בשמו בחוברת צוהר) שתלוי על
המין.

אמנם כתב הרב בעלסקי (OU A106) דכל
הבסיס לשיטה זו יסודה על טעות במקורות. דהש"ך
(סי' קיג סק"ב) הביא דברי האו"ה (שם אות ב)
דקורקבן ובני מעים חשיבי עולה על שלחן מלכים דהו
פרפרת הפת. והסביר עה"ש אות י' דלא חילקו בין
בשר לבשר. וטענו על פי דבריו דתלוי על המין.

אך העיר הרב בעלסקי דאין זה כוונת עה"ש,
דהרי הרמ"א פסק ריש סי' קיב דפת אורז אסורה
במקום שעולה על שלחן מלכים ומותרת במקום שאינה
עולה. ואין הש"ך חולק עליו. וא"כ אם הדין הראשון
יסודו במין הרי יש סתירה. ועוד לא מסתבר דזה כוונת
דין קורקבן, דקורקבן לעולם אינו עולה על שלחן
מלכים ושונה מתפוח אדמה. ואטו נאמר דכל בשר מין
אחד - דזה כמו לומר דכל צמח מין אחד.

אלא כל כוונת האו"ה הוא דחשיב עולה על
שלחן מלכים כי נאכל לפרפרת. וכוננת עה"ש היינו
דאין שום בשר שאינו עולה על שלחן מלכים לפחות
לפרפרת. ואין זה ענין לנ"ד. והסכים לזה הגרצ"ש.

בעה"ש יח כ' שתפו"א אינם עולים על שלחן
מלכים. אמנם אין זה נכון בזמננו. אבל אכן משיפס
אינם עולים על שלחן מלכים. הרב היינמאן סיפר
שבבית הלבן אמרו שלעולם לא יגישו משיפס.

והוסיף הרב גנק דמבורר ברמב"ם פי"ז הי"ב
והי"ט דהכל תלוי על כל מקום לפי מנהגו ולא מסתבר
דתלוי על המין. והא תלוי על המקום גם נוגע לנאכל
כמות שהוא חי. כך הביא בדרכ"ת סק"ג.

בספר הכחול של פסקי הOU מפני עשרים
שנה הדפיסו תשובה מהגרצ"ש משנת תשנ"ו לגבי
סושי שאף אם אינו אוכל אלא עם ירקות עדיין חשיב
נאכל כמות שהוא חי. וכתב דזה רק נהוג בעיירות
הגדולות ומה שנהוג בנוא יארק אינו קובע לעיירות